

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMA
JURIDISKAIS BIROJS

Nod. maks. kods: LV 900 000 283 00 • Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811
Tālrunis: 6708 7392 • E-pasts: saeima@saeima.lv

Rīgā 2021. gada 18. augustā
Nr. 142.13/1-26-13/21

Centrālajai vēlēšanu komisijai

Saeimas Juridiskais birojs (turpmāk – Juridiskais birojs) izskatīja Centrālās vēlēšanu komisijas iesniegumu Nr. 02-01.7/192e, kuram pievienots 2021. gada 12. jūlijā Centrālajai vēlēšanu komisijai iesniegtais likumprojekts “Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē” (turpmāk – Likumprojekts) un kurā lūgts sniegt atzinumu par to, vai Likumprojekts pēc formas un satura uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu.

Atbilstoši Juridiskā biroja nolikumam birojs nav pilnvarots sniegt atzinumu par to, vai Centrālajai vēlēšanu komisijai iesniegtais Likumprojekts pēc formas un satura ir uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu. Taču, respektējot Centrālās vēlēšanu komisijas lūgumu un ievērojot valsts iestāžu savstarpējās sadarbības pienākumu, Juridiskais birojs izskatīja Likumprojektu. Vēršam uzmanību uz to, ka šī atbilde vērtējama vienīgi kā Juridiskā biroja viedoklis par vēstulē minēto jautājumu.

Juridiskais birojs jau vairākkārt sniedzis viedokli par Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 78. panta tvērumu un norādījis būtiskākos „pilnīgi izstrādāta likumprojekta” vērtēšanas kritērijus. Vairāki no šiem kritērijiem ir norādīti arī Satversmes tiesas 2012. gada 19. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2012-03-01 18.3. punktā. Juridiskais birojs, pārbaudot Likumprojekta atbilstību šiem kritērijiem, neatrada tajā tādus trūkumus, kas liegtu to atzīt par pilnībā izstrādātu likumprojektu Satversmes 78. panta izpratnē.

Likumprojektā paredzēts Satversmes 111. pantu izteikt šādā redakcijā: “Valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu. Piespiedu vakcinācija ir aizliegta. Ierobežojumu noteikšana nevakcinētajiem ir aizliegta.” Likumprojekts ir noformēts atbilstoši Satversmes grozījumu izstrādē pieņemtajai juridiskajai tehnikai, proti, ja kādā Satversmes pantā tiek izdarīti grozījumi, tad attiecīgais pants tiek izteikts jaunā redakcijā. Pēc būtības Likumprojekts papildina Satversmes 111. pantu ar divām jaunām normām: 1) piespiedu vakcinācija ir aizliegta; 2) ierobežojumu noteikšana nevakcinētajiem ir aizliegta.

Noteikums par piespiedu vakcinācijas aizliegumu ir formulēts pietiekami skaidri. Šis noteikums ierobežo valsts rīcības brīvību, taču pats par sevi nenonāk pretrunā ar Satversmē ietvertajām normām, principiem un vērtībām.

Savukārt noteikums, ka ierobežojumu noteikšana nevakcinētajiem ir aizliegta, šķietami varētu radīt tādu priekšstatu, ka jebkādu ierobežojumu noteikšana nevakcinētām personām ir aizliegta. Šāda minētās normas izpratne varētu nonākt pretrunā ar virkni Satversmē ietvertu normu un principu, piemēram, tiesiskās vienlīdzības principu un tiesiskuma principu.

Taču no abām Likumprojektā ietvertajām normām to kopsakarā drīzāk varētu secināt to, ka likumprojektā paredzētā Satversmes 111. panta pēdējā teikuma jēga ir noteikt, ka par kritēriju atšķirīgas attieksmes noteikšanai pret personu un tās pakļaušanai dažādiem ierobežojumiem nedrīkst būt fakts, ka persona nav vakcinēta. Satversmes tiesa ir atzinusi: “tiesību norma ir atzīstama par neskaidru tad, ja ar iztulkošanas paņēmieni palīdzību nav iespējams noskaidrot tās patieso jēgu. [...] Tas, ka tiesību normas jēgas noskaidrošanai nepieciešams šo normu iztulkot, pats par sevi vēl nenoved pie tiesību normas neatbilstības Satversmei” (*Satversmes tiesas 2012. gada 19. decembra lēmums par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2012-03-01, 18.1. punkts*). Arī vērtējot vēlētāju iesniegtu likumprojektu, jo sevišķi Satversmes grozījumu projektu, kam raksturīgas augstas abstrakcijas pakāpes jēdzieni un normas, šaubu gadījumā ir jāņem vērā tāda piedāvātās tiesību normas interpretācija, kura pēc iespējas labāk iederas tiesību sistēmā un rada pēc iespējas mazāku disharmoniju ar citām tiesību normām. Tādējādi piedāvātās tiesību normas jēgu ir iespējams saprast.

Likumprojektā paredzētā norma ierobežo valsts rīcības brīvību dažādu slimību ierobežošanā, tostarp pandēmijas apstākļos, un var apgrūtināt valsts iespējas aizsargāt citu personu tiesības. Piemēram, šāds regulējums zināmos apstākļos var apgrūtināt citu no Satversmes izrietošo valsts pienākumu veikšanu iedzīvotāju veselības aizsardzības jomā. Tomēr šāda situācija pati par sevi nav pietiekama, lai atzītu, ka Likumprojektā ietvertā norma ir pretrunā ar Satversmē ietvertajām normām un principiem. Atšķirīgu attieksmi aizliedzoši kritēriji jau izriet no Satversmes 91. panta otrajā teikumā ietvertā diskriminācijas aizlieguma principa, un ir iespējams Satversmē paredzēt arī citus aizliegtus atšķirīgas attieksmes kritērijus. Savukārt pozitīvās un negatīvās sekas, ko tiesību norma var radīt sabiedrībā, nav juridiski vērtējams kritērijs Satversmes 78. panta izpratnē. To, vai tiesību norma ir saprātīga, vēlama un vajadzīga, kā arī tās iespējamo pozitīvo vai negatīvo ietekmi uz sabiedrību ir tiesīgi izvērtēt vēlētāji politiskā procesā, atbalstot vai neatbalstot attiecīgo iniciatīvu.

Cieņā

Juridiskā biroja vadītāja

Dina Meistere

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.